

Сайы. Умумий малюмат

6 сыныф

○ **Дерснинъ типѣ:** къарышыкъъ

Талим чешити: сыныф-дерс системасы

Дерс макъсады: талебелерге сайы ве сайыларнынъ чешитлери акъкъында малюмат бермек; бильги мелеклерини пекитмек, нутукъны инкишаф этмек.

Бир сой предметлернинъ
микъдарыны, сайысыны я да
ерлишкен теркибини бильдирген
там маналы сёзлерге **сайы** дейлер.
Меселя: беш, он, алты.

Бир, эки, учь, дёрт,
Беш, алты ве еди
Бугунь бизим эвимизде
Мусафир олды кеди.
Секиз, докъуз, он, он бир -
Къоян, аюв мусафир
Саймагъа бильсен , союн,
Кир эвге , башлар оюн.
А. Кокиева

Эсап сайылар

Микъдар сайылар

- ▶ Бир сой предметлернинъ умумий микъдарыны бильдирелер:беш (алма), отуз еди (чувал), бир бинъ докъуз юз докъсан эки (сенеси).

Кесир сайылар

- ▶ предметнинъ къысымларыны ифаделейлер:беште учь, бир ярым, эки бутюн онда учь, бучукъ, черик.

Сыра сайылары эсап вакъытында предметнинъ сырадаки ерини косьтерелер ве **къачынджы?** суалине джевап берелер.

Мисаллер: биринджи, учюнджи, докъузынджы.

Сыра сайылары микъдар сайыларынынъ негизине -инджи, -ынджы, -юнджи, -унджи, -нджи, -нджы ялгъамалары къошулувынен япылыр.

Сыра сайыларны тапыңыз

1. Къардашым алтынджы сыныфта окъуй.
2. Дёртюнджи оюн саба кечириледжек.
3. Куреш ярышы афтанынъ бешинджи куню отъкериледжек.
4. Шахмат мектеби биринджи бинада ерлешкен.
5. Биз учюнджи къатта яшаймиз.
6. Азиме биринджи эвде яшай.
7. Эльдар секизинджи рале башында отура.

Тапынъыз сыра сайыларны.

Беш, учюнджи, юзлер, дёртинджи,
отуз, еди, беште учь, едиюз экинджи,
бешюз алты, едиде эки.

Пай сайылары бир джыныстаки предметлернинъ тень къысымларгъа болюнгенини, пайлаштырылгъаныны косьтере, **къачар?** суалине джевап берелер.

Мисаллер: бирер, экишер, онар, едишер, докъузар, дёртер

Тахминий сайылар предметнинъ бельгисиз микъдарыны, тахминий эсабыны анълаталар.

микъдар сайысына

- ▶ -лар, -лер
ялгъамалары
къошулувынен:
- ▶ онлар , юзлер,
бинълер, (саат)
учълер;

микъдар сайыларынынъ чифтленювинен

- ▶ беш-алты, он-он беш,
Он еди- йигирим

№1

Сайыларны бельгиленъиз:

- а) дёрткошелик
- б) дёрт
- в) дёртаякъламакъ
- г) дёртюнджи
- д) дёрттен учь

№2

Тахминий сайыларны бельгиленъиз:

- а)беш-алты
- б)он учь
- в)сексен дёртюнджи
- г)бинълер
- д)беш бучукъ

№3

Сыра сайыларыны бельгиленъиз:

- а)йигирми эки
- б)бешинджи-алтынды
- в)он учюнджи
- г)бирер-бирер
- д)эки бинъ биринджи

Ракъамларнен сыра ве пай сайыларны
япынъыз:

13, 21, 45, 17, 704, 58, 95, 66, 1202,
76, 89, 32, 14, 865, 70.

Эв иши: Къаиделерни эзберлемек.
Дерсликнинъ 123 саифесиндеки 326
мешгъулиетини япмакъ.

Дерсимиз битти!
Сагълыкънен
къалынъыз!